

[Informační potřeby generace X a služby knihoven pro tuto cílovou skupinu \[1\]](#)

Autor:

- [STARÁ, Tereza](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 3](#) [3]

Rubrika:

- [Průzkumy](#) [4]

Klíčová slova:

- [informační potřeby](#) [5], [uživatelé](#) [6]

Redakční poznámka: Následující text je výtahem z písemné závěrečné maturitní práce studentky oboru Informační služby ze [Střední školy obchodu, služeb a řemesel v Táboře](#) [7]. Tyto práce zpracovávají studenti ve 4. ročníku. Vedle práce s odborným textem a informačními prameny si i prakticky vyzkouší i realizaci navržené činnosti, nejčastěji akce v knihovně, ale i průzkumy mezi čtenáři či analýzy knihovnických činností, služeb, nových nástrojů apod.

Bibliografický záznam původní práce:

STARÁ, Tereza. Informační potřeby generace X a služby knihoven pro tuto cílovou skupinu. Tábor, 2018. 49 s. Maturitní práce. Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor, Bydlišského 2474. Vedoucí práce PhDr. Vladimíra Bendová.

Práce s názvem *Informační potřeby generace X a služby knihoven pro tuto cílovou skupinu* stručně popisuje a mapuje situaci knihovnictví v České republice pro skupinu dospělých čtenářů v období střední dospělosti, tudíž primárně ve věku 35–50 let.

Pro lepší pochopení současných poměrů v oblasti knihovnictví bylo zprvu důležité definovat základní pojmy související s tématem – informace, informační potřeba, informační chování i samotné označení generace X, které lidem všeobecně moc neříká. Z tohoto důvodu je rozebrán vznik tohoto názvu, věkové ohraničení této skupiny a další důležitá fakta. V teoretické části se dále objevuje fenomén generace X z hlediska vývojové psychologie, jejíž definice není jednoduchá ani zcela jednoznačná.

Jsou probrány informační potřeby a informační chování této generace – zjišťujeme, že v informačních potřebách se odráží hlavně osobní a profesní život. Projevuje se také to, že tato skupina vyrůstala v době železné opony a občas pátrá po informacích, ke kterým se vlivem událostí a režimu nemohla dostat. Pokud mluvíme o informačním chování, představuje generace X jakýsi středobod mezi chováním mladých, kteří jsou v rámci informačních technologií zdatní, a generací seniorů, jež většinou neumějí nebo nechťejí informace z oblasti ICT pojmut a zpracovat.

Text dále rozvíjí možnosti práce se čtenáři generace X, zaměřuje se především na metody z kolektivních forem – besedy a různé typy akcí, které tito lidé využívají k relaxaci, vzdělávání a mnohdy i setkávání. V posledním úseku teoretické části jsou uvedeny tři příklady dobré praxe.

Českou republiku zastupuje Městská knihovna v Praze, jež nabízí kvalitní služby pro všechny věkové kategorie čtenářů. Další dva příklady jsou brány ze zahraničí a mohly by posloužit jako vzor pro českou praxi. Jedná se o dánské otevřené knihovny a koncept Idea Store rozvinutý ve Spojeném království. Všechny tyto knihovny mají společný prvek časové flexibility, jež tvoří podstatně důležitý prvek v přístupu k vybrané skupině.

Praktickou část práce tvořil průzkum informačních potřeb generace X pomocí dotazníkového šetření. Tento průzkum byl zaměřen především na čtenáře a uživatele knihoven, jeho malá část však byla věnována také potenciálním uživatelům informačních institucí, jakými jsou právě knihovny. Dotazník byl šířen pomocí knihoven, se kterými probíhala spolupráce; na vzorku deseti osob proběhl také pilotní výzkum.

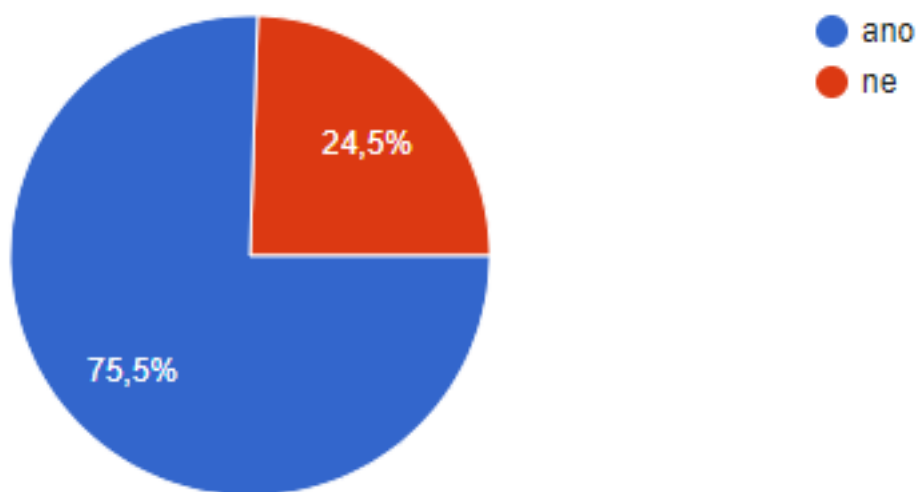
Otázky, vycházející primárně z poznatků teoretické části, se zaměřovaly na typ navštěvovaných knihoven, četnost a důvody návštěv, dále také na využívání elektronických informačních zdrojů, e-knihy a práci s internetem. Zajímavé výsledky přinesly dotazy týkající se nejvíce využívaných služeb, čtenářství a návštěvnost besed a akcí, které knihovna organizuje a pořádá. Ve výzkumu bylo také zjišťováno, zda tito čtenáři využívají pomoci personálu knihovny, především kvůli znakům přikládaným této skupině (samostatnost, skeptičnost). Pozornost byla věnována i největšímu problému při práci se čtenáři generace X – tím je nedostatek času. Jedná se totiž o skupinu časově velmi vytíženou, která těžce dokáže čas rozdělovat.

Z dotazníku (z odpovědí 61 respondentů) vyplynulo, že informační potřeby generace X jsou primárně věci z jejich osobního a profesního života. Knihovny již dnes dokáží propojovat tyto zmíněné prvky, například přes dětské čtenáře oslovovat právě uživatele generace X, specializovat se na práce s mnoha skupinami, které se v této věkové kategorii objevují – matky na mateřské dovolené, nezaměstnaní a také kupříkladu profesně vytížení. Informační potřeby a požadavky generace X tudíž velmi zasahují do jejich osobních a denních informačních potřeb. Ve čtenářství například vyhledávají oddechovou literaturu, aby mohli uniknout od problémů a všednosti.

Jako největší problém se v práci s takovýmto čtenářem zdá být čas – ať už se jedná o otevírací hodiny knihovny (viz graf 1), které se špatně kombinují s pracovní dobou uživatelů generace X, anebo celkově málo prostoru pro výpůjčky a další služby. Tento problém by v budoucnosti mohly řešit samoobslužné výpůjční protokoly či rozšíření online komunikace s uživateli (prolongace, rezervace apod.).

Graf 1: Vyhovuje Vám otevírací doba knihovny?

49 odpovědí

Důležitá je také oblast práce s elektronickými informačními zdroji a s počítačem celkově. Knihovny by u této skupiny uživatelů (nebo potenciálních uživatelů) mohly rozvíjet jejich digitální gramotnost a tím zlepšit i některé své služby. Je také třeba zvýraznit pokrok pracovníků knihoven, kteří podle účastníků dotazníkového průzkumu dosahují určité kvality a jsou schopni jejich informačním potřebám a požadavkům porozumět. Tato skutečnost je pro práci s jakýmkoliv skupinami čtenářů klíčová.

Ačkoliv se jedná o výsledky pouze ilustrativní, protože k celkovému výzkumu byl použit malý vzorek respondentů, autorka se domnívá, že knihovny za posledních několik let značně pokročily a uvědomují si, že knihovna není pouze informační a vzdělávací instituce, ale také místem k odpočinku.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3/informacni-potreby-generace-x-sluzby-knihoven>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3/informacni-potreby-generace-x-sluzby-knihoven>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/stara-tereza>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/pruzkumy>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/informacni-potreby>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/uzivatele>
- [7] <https://ssjs-tabor.cz/>
- [8] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/449/stara1.png>